

ፋኖ! አያሌው ፈንቴ

ሥለፋኖነት በተደጋጋሚ የምንሠማቸው “ፋኖ! ከመንግሥት ጋር ይተባበራል፤ ሥልጣን አይፈልግም፤ ፋኖነት! በአፄ ሱስንዮስ ጊዜ ተጀመረ” የሚሉ ናቸው። ነገር ግን ይህ የፋኖን ከፊል ተግባራት እንጅ ሙሉውን ሥለማይገልፅ፣ የተሟላ ማድረጉ ለፋኖዎች ጥራት ላለው ቀጣይ ትግል ይጠቅማል።

(1ኛ) ”ፋኖነት! በአፄ ሱስንዮስ ጊዜ ተጀመረ” ለሚሉ ሰዎች፣ ከዚያም በፊት አፄ ልብነ ድንግል እና አንደኛው ልጃቸው አፄ ገላውዲዎስ የግራኝ አህመድን፣ ሌላው ልጃቸው አፄ ሚናስና የሚናስ ልጅ አፄ ሠርፀ ድንግል የጋላን(አሮሞ) ወረራዎች ሲዋጉ ጭምር የነበረ እንደሆነ ማሥታወስ ተገቢ ነው።

አፄ ልብነ ድንግል የአፄ ሱስንዮስ ቅድመ አያት ናቸው። ሥለዚህ የፋኖ ዕድሜ ከዚያም ያልፋል።

(2ኛ) “ፋኖ! ከመንግሥት ጋር ይተባበራል” እና

(3ኛ) “ፋኖ! ሥልጣን አይፈልግም” የሚሉት አባባሎች በአድዋ ጦርነትና በመሳሰሉት ከመንግሥት ጋር ተባብሮ አገር ሠላም ሲሆን፣ ሥልጣን ሳይፈልግ ወደየሥራው የተመለሰው፣ ለአገርና ለሕዝብ የሚቆም ተቀባይነት ያለው መንግሥት ሥለነበረ ብቻ ነው።

ለአገርና ለሕዝብ የማይቆምና ተቀባይነት የሌለው መንግሥት ከሆነ ግን፣ ታሪኩ ቀጣዩን ይመሥላል።

በ1597(8)ዓም የነገሱት አፄ ሱስንዮስ! ካቶሊክ ከሆኑ በኋላ ሕዝቡንና ካህናቱን፣ ቀድሞ በአርቶዶክስነት የተጠመቁት በቂ አይደለምና እንደገና በካቶሊኮቹ ቁሶች እጅ እንዲጠመቁ፣ በግድ ካቶሊክ እንዲሆኑ፣ ዓርብና ዕረብም መፆሙ ቀርቶ፣ ቅዳሜ እንዲፆም፣ የቅዳሜ ሠንበትነትም እንዲሻር፣ የቅዳሴውም፣ የማኅሌቱም ሥነ ሥርዓት ተለውጦ በአንድ ጊዜ እንደካቶሊክ ሥርዓት እንዲሆን የትዕዛዝ ዐዋጅ አወጡ ።

በዚህ ጊዜ የቤተ መንግሥቱ አባላት ጭምር ፋኖዎች እና እንደዛሬዎቹ የሥጋ ሳይሆን፣ መንፈሳዊነትን የሚያሥቀድሙት የያኔዎቹ የቤተክህነት ወገኖች በአንድ በኩል፣ ንጉሱና ደጋፊዎቹ በሌላ በኩል፣ ተሠልፈው የሥምንት ዓመት(1611-1618ዓም) የእርስ በእርስ ጦርነት በማካሄድ “ሀይማኖት ይመለስ፣ ፋሲል ይንገስ” በማለት በ1625ዓም የአፄ ሱስንዮስን ልጅ አፄ ፋሲልን አነገሱ።

በአጠቃላይ መንግሥቱ! ለአገርና ለሕዝብ ባለመቆሙ ፋኖ ከካህናቱ ጋር በመሆን፤
ሀይማኖቱንና መብቱን የገፈፉትን አፄ ሱስንዮስን ሳይፈራ ከተከታዮቻቸው ጭምር፤
ሥምንት ዓመት ተዋግቷቸው፤ ልጃቸውን አፄ ፋሲልን ማንገሱንና ድሉን በእጁ ማድረጉን
ልብ ይሏል። የዚያን ጊዜው ፋኖ በዓይኑ ላይ ሥለመጡበት መንግሥትን አልተባበረም።
ተዋግቶ መንግሥትን ከለወጠ በኋላ ሥልጣንም ተቋዳሽ ሆኗል።

ዛሬ በአቢይ የሚመሩት በሥም የኢትዮጵያ መንግሥት፤ መከላከያ፤ ፌደራልና ደህንነት
የሚባሉት፤ በተግባር ግን አማራንና ኦርቶዶክስን ከምድረገፅ ለማጥፋት፤ ከ16ኛው ክፍለ
ዘመን በባስና በረቀቀ ሁኔታ የተደራጁ የጋላ(የአሮሞ) መንግሥታዊ ወረራዎችን
ማሥፈፀሚያ መሣሪያዎች ናቸው። ትናንት “ነፍጠኛ፤ ጨቋኝ፤ በዝባዥ ወዘተ” የነበሩት
የአማራ መግደያ ቃላት፤ ዛሬ “አከራሪ፤ ኢመደበኛ ፋኖዎች” በሚል ሽፋን፤ ተተክተው
በአማራው ሕዝብ ላይ የጅምላ ግድያ እየተፈፀመበት ነው። በባንዳነት የተባበራቸው
ደግሞ፤ በአዴን ነው።

ሥለዚህ አማራው! መከላከያው የጋላ መሆኑ ሳይገባህ “ፋኖና መከላከያው እርስ በርሳቸው
ተጋደሉ” እያልክ ቆመህ አትይ፤ አትጃጃል፤ ነቃ!! የአማራውን መብትና ህልውና
ለማሥጠበቅ፤ በተነሱት ፋኖዎች ላይ ጦርነት ያወጁብህ የአማራው ሕዝብ ጠላቶች፤
ትግሬው፤ ጋላውና የብአዴን አመራሮች እንደሆኑ የአማራ ሕዝብ ይግባህ። በአፄ ሱስንዮስ
ዘመን እንደተደረገው፤ የአማራ ሕዝብ ሆ! ብለህ ወጥተህ፤ ከፋኖ ጎን ቆመህ ጠላትህን
ደቁስ፤ አለዚያ ትጠፋለህ። ከሁሉ በፊት ወዳጅንና ጠላትን ለይቶ ማወቅ የንቃት “ሀ ሁ”
ነው!

አያሌው ፈንቴ